

PROLETAREC

ŠTEV.—NO. 1055.

CHICAGO, ILL., 1. DECEMBRA, (DECEMBER 1,) 1927.

LETO—VOL. XXII.

VSEBINA.

ČLANKI.

Rusija na razorožitveni konferenci.
Italija sili na Balkan.
Slovensko-ameriški patriotizem.
Anglija spoznala, da nima koristi od preloma
z Rusijo.
Internacionalni strokovni kongres v Parizu.
"America First" (Pristopnina samo \$10).
Zadružna banka—kako smo v Ameriki izve-
deli zanjo?
"Odprto pismo", debata in komedija.

IZ NAŠEGA GIBANJA.

Predavanja in soc. mladinska šola v Pitts-
burghu.
Iz Subleta v Wyomingu.

Dne 11. decembra seja kluba JSZ. v She-
boyganu.
Volitve na Elyju, Minn.
Da se pomenimo (Glencoe, O.)
Zapisnik konference JSZ. v Barbertonu, O.
James H. Maurer bo predaval v Chicagu o
Rusiji.
"Progresivni" blok na Neffsu še funkcionira.
Debs Memorial Radio Fund.
Agitatorji na delu.
Listu v podporo.

RAZNO.

Samo, da ne razžalosti mater. (Ivan Vuk).
Vičipci.
Listnica uredništva.
NAŠI ODRI:
"Magda" v S. D. D. v Clevelandu.
"Bravo, 'Sava'!"

Entered as second-class matter December 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Published by Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba (Jugoslav Workmen's Publishing Co.) Izhaja vsak četrtek. Published Every Thursday. Naročnina (Subscription Rates: United States and Canada za vse leto (per year) \$3.00, pol leta (half year) \$1.75; Foreign-Countries, za leto (per year) \$3.50; pol leta (half year) \$2.00.

Address: PROLETAREC, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill. — Telephone: ROCKWELL 2864.

Ameriški Slovenci včeraj, danes in jutri.

V ČLANKU "Ameriški Slovenci včeraj, danes in jutri," ki je priobčen v "Ameriškem družinskem koledarju l. 1928, opisuje Fr. Zaitz preteklost, sedanost in bodočnost našega naroda v tej deželi. Ali smo porabili tedaj ko je bil čas zato vse priložnosti ki smo jih imeli? Ali jih porabljamo danes? Kakšna je bodočnost raznih naših ustanov, predvsem podpornih organizacij? Kakšno je naše kulturno udejstvovanje, komu služijo naši domovi, kdo so in koliko jih je, ki so aktivni na polju prosvetnega dela? Na vse to odgovarja s svojega vidika urednik Koledarja.

V leposlovnem delu koledarja je drama "Poročna noč", katero je spisal Ivan Molek. Lepo delo, vredno, da ga vsakdo čita. Angelo Cerkvencik slika v "Črki M, oddelek št. 35" povest delavskega agitatorja, ki je s svojo močno voljo, razumnim delom in s sodelovanjem somišljenikov ter njegove ljubljenske premagal navidezno nepremagljive ovire. Lepa je črtica "Gabrijela", ki jo je spisal Ivan Vuk. Anton Slabe opisuje v sliki "Brez roke" rojakinjo, kateri so vzeli med vojno ljubljeneza ji fant v armado. Na bojišču je padel. Od velike bolesi je zapustila kraj v katerem sta kovala lepe nade bodočnosti in je šla v mesto v tovarno. Tam je izgubila roko.

Razun teh so zastopani v Koledarju letnik 1928 Jože Zavertnik, Louis Beniger, Frank S. Tauchar, Jacob Zupančič, Peter Bernik in izmed starokrajskih Tone Seliškar, Čulovski, Mile Klopčič, Albin Čebular, Josip Mar itd.

Med številnimi slikami je nekaj Peruškovih ter več Albin Čebularjevih risb, ki še niso bile v tisku drugje. Nadalje so v tem Koledarju zastopani umetniki (slikarji in kiparji) Ivan Meštrovič, Drago Vidmar, Vlaho Bukovac, Vaclav Brožík, J. A. Breton, Dod Proctor, Vaclav Jansa, Mahonri Young, Lorado Taft, Jelinek, J. Garner, A. V. Astade, itd. Vsebina Koledarja je priobčena na drugem mestu v tej številki.

PROLETAREC

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 1055.

CHICAGO, ILL., 1. DECEMBRA, (DECEMBER 1,) 1927.

LETO—VOL. XXII.

Upravišтво (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

RUSIJA NA RAZOROŽITVENI KONFERENCI.

Ena nalog Lige narodov, ki so ji bile dane ob ustanovitvi, je, da odpravi vojne. Njen program se je glasil na papirju zelo lepo, posebno dokler je v ljudskih množicah še živel vera v ligino poslanstvo, kot so ga ji zasnóvale Wilsonove točke.

Pod pritiskom javnega mnjenja obdržuje Liga narodov razna posvetovanja za omejitev oboroževanja, oziroma za razorožitev, ki pa so dosedaj imele le eno praktično vrednost: dokazale so svetu, da razorožitve ne bo, dokler bodo imele velesile izrazito kapitalistične vlade.

Dne 30. novembra se je v Genevi, glavnem mestu Lige narodov, razorožitvena konferenca obnovila, in na nji so zastopane tudi Zedinjene države in sovjetska Rusija, dve veliki deželi, ki nista članice Lige. Rusija se je od časa ko je bil v Švici umorjen ruski diplomat Vorovski držala proč od liginih konferenc, in je naglašala, da njeni zastopniki ne morejo v Švico, dokler ne dobi zadoščenja. Švicarska vlada se je končno na pritisk liginih diplomatov udala ter storila korake, ki so Rusijo zadovoljili, in nato je bila povabljen na razorožitveno zborovanje. Povabilo je sprejela in s tem dobi konferenca čisto drug značaj kot ga je imela pred letom.

Evropa ima danes stalno pod orožjem okrog 3,500,000 mož. Z rezervami štejejo armade evropskih držav osem milijonov mož, stalna armada in skupne rezerve pa imajo okrog petnajst milijonov mož.

Vojni veščaki trdijo, da imajo evropske države dovolj municije za 12 do 15 milijonov mož. Vse države se trudijo, da čimbolj izpopolnijo svoje municijske tovarne; vsaka si prizadeva, da producira dovolj vojnih potrebščin v domačih obratih in postane tako neodvisna od zunanjih naročil.

Taka je moč militarizma na suhem.

Na morju prednjačijo v navalizmu Anglija, Zedinjene države, Japonska, Francija in Italija. Pomorske sile prvega reda so le Anglija, Zed. države in Japonska. Vse dežele polagajo veliko važnost tudi na zračne flote. V oboroževanju tekmujejo na suhem, na morju in v zraku. Posebno v zraku.

Vsi poznavalci militarizma so edini v tem, da je kot znanost od zadnje vojne veliko napredoval. Orožje, kemični pripomočki (npr. strupeni plini), in vojna tehnika v splošnem je od l. 1918 temeljito izpopolnjena. Izmed vseh so vojni laboratoriji najbolj zaposljeni; izmed vseh uradov so vojni najbolj budni. Izmed vseh propagand je militaristična najjačja.

Čemu vse to?

Za obrambo. Vsaka dežela trdi, da se oborožuje samo za obrambo. Oboroževalna tekma je dosegla že točko splošne napetosti, in svet je začel govoriti o vojni, ki lahko izbruhne vsak hip.

Ljudstva posameznih dežel so proti vojniam, ne poznajo pa izhoda iz vojnih nevarnosti. Zavedno delavstvo je edina organizirana sila, ki deluje efektivno za odpravo oboroženih konfliktov, kajti ono naglašja, da je za omejitev vojnih nevarnosti treba odpraviti vzroke, radi katerih vojne nastajajo.

Pacifisti iz liberalnih vrst predlagajo odpravo prisilne vojaške službe. Anglija in Zed. države niso proti, nasprotujejo pa vse dežele, ki jo imajo.

Vsi zunanji ministri vseh dežel v govorancah izjavljajo, da je politika njihovih vlad politika miru. In vsi se zavedajo, da jih je ta "politika miru" prignala do praga vojne.

V takem ozračju se vrši razorožitvena konferenca v Genevi. Pomorske velesile zastopajo stališče, da naj konferenca razpravlja samo o razorožitvi na suhem, kajti kar se tiče razorožitve na morju, naj bo to le stvar prizadetih dežel. Kontinentalna Evropa ne soglašja s tem nazorom in pravi, da je militarizem vseh vej celota. Razorožitev mora biti splošna, ali pa jo ne bo, odgovarjajo Angliji in Zed. državam. Francija pravi, da je za odpravo velike armade, ko hitro bodo dane garancije, ki ji zasigurajo varnost. Nemčija je za razorožitev, ker sama nima armade. Če cilja ne doseže, grozi, da se tudi sama poda v oboroževalno tekmo, neglede na Versaillsko pogodbo. Jugoslavija, Češkoslovaška, Rumunija, Grčija itd., imajo razmeroma velike stalne armade. Vendar pa

so male države večinoma za razorožitev, ker vedo, da v slučaju vojne postanejo žoga velesil.

Na eni strani sentiment proti vojnām, strah pred njimi tudi med državniki stare šole, na drugi tekma oboroževanja in vojne propagande. Državniki premišlujejo, svare in groze, kritizirajo in intrigirajo.

Od časa do časa se zberejo v Genevi, in tedaj so v javnih govorih zelo prijazni drug z drugim, obkladajo se s komplimenti in na najvljudnejši način vale krivdo za naraščajoči militarizem na to ali ono deželo, potem se razidejo s sklepom, da pridejo ob priliki zopet skupaj.

Ampak problem je resen. To vedo vsi. Ruska delegacija je obljubila, da pride s praktičnimi predlogi, o katerih bo zbor diplomatov moral razpravljati. In že to, da bodo na razorožitveni konferenci zastopane vse dežele, je znak — nove dobe. Dasi se v praksi oborožujejo in pripravljajo na vojno, govore o — miru. Morajo, prvič, ker je vojna pogubna, in drugič, ker v najširše ljudske plasti prodira spoznanje, da so vojne ne le nepotrebno zlo, ampak da se to zlo lahko odpravi. Predolgo so ljudstva služila za hrano topovom; plačala so vse vojne davke, živela v vedni nesigurnosti, in vsega tega trpljenja ne bi bilo treba.

Razorožitev ni enostaven problem. Konferenca v Genevi, ki se z njim peča že nad leto dni, ga ne bo rešila. Ampak to še ni zaključna konferenca; če bodo ljudstva hotela in bodo dovolj oprezna, ne bo več nove svetovne vojne: Sila, ki se bori proti militarizmu, postaja jačja. Vprašanje je le, če bo v stanju preprečiti militarizmu zanetiti novi splošni vojni požar preje predno ga odločilno premaga.

“America First”.

(Pristopnina samo deset dolarjev.)

Čikaški župan Big Bill Thompson, ki je takoj ob nastopu svoje službe začel z obljubljenimi vojnimi protislovijem in njenemu kralju, je ustanovil organizacijo, katera se imenuje “America First”. Najprvo je razposlal kakih 35.000 telegrafskih povabil članom kongresa, županom, sodnikom itd. Dasi je mnogo vplivnih Amerikancev odgovorilo negativno, je bil rezultat vendarle dober, in tako je “America First” odprla v Chicagu prostoren luksuriozen urad, od kjer bo vabila nove člane, ustanavljala podružnice in kolektala desetake pristopnine.

Kdor zna, zna, je rekel Big Bill, ter ustanovil organizacijo, ki mu bo služila za reklamo, ob enem pa bo nudila nekaj dobro plačanih mest njegovim malim političnim.

Ali čitate redno “Proletarca”, ki je najboljši slovenski delavski tednik?

Italija sili na Balkan.

Italija, kar pomeni danes Mussolinija, hoče na vsak način imeti prvenstvo na Balkanu. Tudi če bi jo ne vladal on, agresivna politika Italije je logična posledica “mirovne” pogodbe, katera ji je dodelila velik kos jugoslovanskega obrežja ob Adriji. Italija hoče zanj zaledje, ki je sedaj v mejah Jugoslavije. Hoče, da bo Jadransko morje italijansko jezero, zato je stopila z eno nogo v Albanijo, sklenila z njo “obrambno” pogodbo in s tem rekla svetu: Tukaj smo, ne ganemo se nikamor! Jugoslavija se je vznemirila, postala je glasna, toda državniki velesil so jo tolažili, češ, vi popustite, kajti Mussolini je trmast, mi pa nočemo vojne.

V odgovor italijanski izzivalni politiki sta Jugoslavija in Francija sklenili pogodbo, ki je, neglede na izjave diplomatov obeh dežel, preteč odgovor Mussolinijevi aroganci; ali bolje: pogodba znači, da sta se Francija in Jugoslavija zavezali nastopiti skupno v slučaju, da se ena ali druga zaplete v oborožen konflikt z Italijo.

V Rimu so po fašističnem pravilu rekli, da jih ni strah nobene take zveze, in Mussolini je hitro sklenil “novo” obrambno pogodbo z Albanijo. Vlado Albanije je kupil in v nji je sedaj gospodar Italija, veliko po krivdi Jugoslavije, ki je v diplomaciji silno nespretna. Srbi imajo v diplomatskem svetu dolgoletne izkušnje, pa jih Čehi daleč prekašajo, dasi prej niso imeli svoje države.

Albanija torej ostane pod italijanskim vplivom, razun ako vojna ali kak drug slučaj odloči drugače. Ko sta francoska in jugoslovanska vlada podpisali medsebojno pogodbo, je fašistično časopisje začelo znova napadati Jugoslavijo, katero primerja zamazanemu paglavcu, ki luča kamenje, dokler ga kak resen človek ne vjame ter dobro zlasa. “Jugoslavija je konglomerat nasprotujočih si narodnosti,” pravi Mussolini, “in v tem oziru je slabša od bivše Avstro-Ogrske. Je histerična in ne ve kaj dela. Izziva, ker se ne zaveda, kakšne posledice ji lahko prinese neodgovorna politika njenih nešolanih državnikov...”

Cilj Italije je, pridobiti novih teritorijev. Jugoslavija ji je blizu, Francija tudi. Vsaki želi vzeti nekaj. Turčiji namerava odrezati ob priliki velik kos Anatolije. Albanijo bo porabila zase, v kolikor ji bo pač mogla služiti. Ampak vojne še ni in nikjer ni zapisano, da mora priti. Italija sama je dobro oborožena s fašističnim navdušenjem, ne pa toliko z drugimi nič manj potrebnimi sredstvi. Oboževalci Mussolinija so dolgo mislili, da je on odrešnik Italije; kazali so ga za vzor-državnika, ki ve kakšna je pot iz kaosa in brezdelja v mir in delo. Polagoma spoznavajo, da so se motili. Mussolini je “ukrotil” Italijo z ognjem in mečem, ricinovim oljem, zavratišnimi umori, deportacijami, s koncesijami sveti stolici in z obljubami, da se slava in moč

rimljanskega imperija povrne pod firmo fašizma. Tako je deželo opojil in v omotenosti se je razveselila. Po pijanosti sledi maček, težka glava in prazni žepi. Takih posledic se fašizma pijana Italija reši lahko le tedaj, če se ne napije do — nezvesti.

Slovenski-ameriški in slovensko-narodni patriotizem v Ameriki.

Čudni so "naši" ljudje, namreč nekateri, ki prodajajo za svoj privatni profit močne in nemočne pijače in nastopajo v vlogah "narodnih" in ameriško narodnih voditeljev. Vloge menjajo.

Ko je R. J. Zavertnik začel s svojo kampanjo, da je za slovenske podporne organizacije najboljše ako postanejo čim prej ameriške v poslovanju, jeziku in mišljenju, smo rekli: Nak, to bi bil pljunek na nas, na naš jezik, na mili naš narod, na lepo našo domovino . . . Oči so nam postale solzne narodnega navdušenja, protestirali smo soglasno od Atlantika do Pacifika, od Section Thirty blizu kanadske meje (v severni Minnesoti) pa do Proletarian Diamond Oil Co. v Texasu. Prelivali smo krokodilove solze, in tako smo navidezno izgledali najbolj naroden narod.

Pa se je dogodilo, da so rekli v glavnem odboru SNPJ.; V marsičem smo bili prvi med prvimi. Veliko smo storili v prid našega ljudstva. Veliko še lahko storimo. Dežela, v kateri smo se rodili, vprašuje za naše sodelovanje. Bedna je, dasi ima vse pogoje za blagostanje. Pomagajmo ji, da se bo zavedla važnosti konstruktivnega dela, dajmo tistim plastem našega ljudstva, iz katerih prihajamo mi, našo gospodarsko pomoč, ki naj bo taka, da nas ne bo stala ničesar, njim pa bo vendar pomagala!

In tisti, ki so se včeraj topili slovenskega narodnjaštva, so rekli tedaj: Protestiramo, kajti to je atentat na amerikanizem! Mi smo Amerikanci; svoj denar smo tukaj zbrali, in tukaj ga dajmo "zapraviti". Živimo od Amerike, ne točimo jo, hura, hura, hura!

Če gledaš to komedijo z galerije, se nekaj časa smeješ, potem plakaš, ker vidiš koliko je še plev tam kjer je narejen prostor za razum. Čemu se nekateri ljudje toliko trudijo, da ostanejo bedaki med bedaki?

Skrinja modrosti.

Ne zadostuje, da pogledaš skozi malo linijo v življenje in potem napišeš sentimentalni članek. Vrzi se v življenje, vzemi odgovornost in vztrajaj v nji, pa boš spoznal, čemu ni sloge niti tam kjer bi jo moralo biti največ.

SAMO, DA NE RAZŽALOSTI MATER.

IVAN VUK.

PRED enim letom se je ponesrečil kretnik na železnici, Jovanovič Tomaž. Stisnili so ga odbijači. Ravno po sredi trebuha so ga stisnili in on je obvisel med njimi, izbulivši oči. Tovariši, ki so ga videli, so pripovedovali, da je bil podoben pogači, tako ga je stisnilo. Samo jeknil je, debelo pogledal in dejal: "Sedaj pa gremo!"

In je umrl . . .

V siromašnem stanovanju pa je ostala bolehlava žena in štirje majhni otroci. Izmed njih je bil Marko najstarejši. Bilo mu je dvanajst let.

Beda, ki je dosedaj samo še posedala pri njih, se je vselila k njim za stalno in uporno sedela za mizo. Ko je plakal otrok in prosil kruha, se je smejala tiho in dolgo z brezobnimi čeljustmi. Ko je mati-vdova obupovala in poljubovala proseča za kruhom usteca otrok, kot bi jim hotela s poljubi vsaj nekoliko utešiti glad, jo je s koščenimi rokami pogladila po obrazu. Počasi, uživa v grozi matere, je govorila Beda:

"He . . . bolehaš? . . . Umrješ . . . He . . . To bodo šele gladovali mladi želodčki . . . Še bolj bodo stradali."

Mati je objemala otročičke in pritiskala k njim izsušeno lice.

"Prosit grem . . . Ponižam se . . . Samo da bodo jedli."

Ali Beda je govorila počasi, s povdarkom in z nekako naslodo:

"Koga greš prosit, koga?"

"Bogatih."

"He, hee . . . bogatih? . . . Saj te ne poznajo. In ker te ne poznajo, ti ne bodo dali."

"Da me ne poznajo, praviš? . . . Kaj ni on, oče teh otrok in moj mož umrl za bogatine?"

Beda se je tiho smejala in pokimavala s suho brado.

"Nespametne so tvoje besede, o vdova-mati. Ni umrl za bogatine. Nego, oni so kupili kri tvojega moža in so jo prelili. Med odbijači sprešano telo pa so vrgli tja med grobove. Zakaj, izprešano telo nima krvi in je brez vsake vrednosti."

"Bila sem vendar njegova žena," je rekla vdova.

"Kaj njim mar žena," je mahnila Beda s suho roko. "Ko je bil tvoj mož za nje še vrednost, so te trpeli kot nujnost, da je to vrednost oskrbovala. Sedaj nimaš več oskrbovati nobene take vrednosti, ki je potrebna bogatim za dosego bogastva in zato te tudi ne poznajo. Kaj nisi vedela še tega? Le poglej; Kdo iz njih je izrekel samo eno besedo, pred katero bi bila jaz prisiljena zbežati? O, dovolj poznajo oni takih

besed. — Vidiš, nobeden ni rekel. Bila si pri njih, saj veš, pa so ti dali za tovarišico mene, Bedo. Mož, ki je bil tebi življenje in otrokom kruh, je bil za nje stroj. Pokvaril se je stroj, glej, odstranili so ga in drug stroj je na njegovem mestu."

Vdova-mati je globoko sklonila glavo. Najmlajši otrok pa je objel njen vrat z drobnimi ročicami.

"Kaj boš kuhala, mamica?"

Ko so tiho lile solze po suhih licih matere-vdove je sedel pri peči Marko, dvanajstletni dečko, globoko zamišljen.

"Oče je mrtev," je rekel. "Kruha ni."

V otroški glavi se je pojavljala misel, še nejasna, ki se je pa od dne do dne bolj luščila iz nejasnosti. Spomnil se je, kako je bil nekoč z očetom v Beogradu. Majhni dečki so švigali po ulicah. Torba jim je bila okrog ramen, v nji pa raznih časopisov vse zvrhano. In vpili so pojoče, zateglo:

"Vremece . . . Politikaaa . . . Novosti . . ."

Marko je videl, kako je vzel ta ali oni gospod časopis, dal denar in dečko je hitel dalje in vpil.

"Kdo so ti dečki," je vprašal takrat Marko očeta.

"Sirote," je odgovoril oče. "Tako majhni so še, pa že morajo služiti za kruh. Že so delavci, trpini, ko še otroci niso utegnili biti. Že je potrebna kapitalu njihova otroška kri."

Marko še dobro pomni, da je vprašal očeta:

"Kaj pa je to, kapital?"

"Ah, kapital," je vzdihnil oče. To je zver, ki se hrani z ljudmi. To je pošast, ki ugonablja smeh otrok. To je mamon, katerejmu darujejo človeške žrtve.

Marko sicer ni razumel teh očetovih besed takrat. Danes se jih spominja in zdi se mu, da jih razume. Oče mu je govoril, da ti dečki-razprodajalci časopisov zaslužijo malo, komaj za trd kruh.

Ali Marko ni mislil na to. Sedaj, ko so včeraj pojedli zadnjo skorjico kruha, se je spomnil tistega vrvenja.

"Da bi le za skorjico kruha bilo," je dejal tiho. Polovico bi snedel sam, polovico bi dal mami. Še bolj bi hitel in kričal bolje, da bi zaslužil za dve skorjici."

Obračal je v svojih otroških možganih to misel na vse plati. In čim bolj jo je obračal, tembolj je bil prepričan, da bi vendarle dobro zaslužil.

"Dovolj sem velik," je zaključil svoje misli. "Treba se postaviti in pokazati, da znam tudi jaz nekaj. Saj tisti dečki niso bili nič večji od mene. Od takrat sem pa že tudi precej zrastel."

Moški se je zdel samemu sebi. V prsih se mu je budil ponos. Stopil je k materi in se naslonil na njo.

"Mati," je rekel. "Mati . . . jaz grem."

"Kam," je vprašala in se začudila.

"V Beograd."

Mati mu je pogledala v oči. Čudno so sijale njegove oči. Kakor da je videla že kedaj ta sijaj oči, se ji je zdelo . . . davno je bilo, ko ga je videla. Dobro ve, kedaj je to bilo. Ko je bil še njen mož fant in ona dekle."

"Za boga," je pomislila gledaje otroka. "Kedaj je ta otrok nastal človek? V nekaj tednih je Beda, naš stalni gost naredila iz otroka človeka. V njegovih očeh je pogasila otroški lesk, ki me je grel in prižgala drugega, ki se hrani od skrbi."

Marko ni umaknil pogleda pred materinimi očmi.

"Hočem zaslužiti, da ne boste lačni," je rekel in v njegovem glasu je bila odločnost.

Mati se je zasmejala in zaplakala.

"Kako boš zaslužil, otrok, še tako majhen."

"Še manjše sem videl, pa so služili," je odgovoril. "V Beogradu sem jih videl."

Mati je objela glavo svojega prvorojenca. Čutil je, kako je njeno lice vlažno in kako stiska ustnice zadržavajoča jok.

Strašno se je zdelo materi-vdovi, ko je odhajal njen prvorojeni. Sama ni mogla verjeti, da je podlegla njegovim besedam in prošnjam, ter mu dovolila.

"Kako mu bo, otroku, v tistem meslu," je govorila, ko je izginil izpred oči.

"Obiščem ga," je rekla Beda. "Ker je naš, ga obiščem."

"Ne predrzni se," je rekla mati strogo. Tu ostani, kjer si. Do njega nimaš pravice."

Beda se je nasmejala.

"Do vseh, ki iščejo kruha, imam pravico."

"Brez srca si, Beda in ne gane te niti otroška požrtvovalnost."

S suho brado je kimala Beda.

"Brez srca sem . . . Ni mi zrastle in zato sem brez njega" . . . —

Marko je prispel v Beograd. O kako je lepo to mesto in kako veliko. Gledal je in se čudil. Ko je bil z očetom, ni videl vsega tega, kar vidi danes. Koliko gospodov hodi po ulici. In lepe gospe se tam sprehajajo, in se smejejo, kakor da so sami angeli. Ko gredo mimo njega, prijeten vonj mu zadeva nosnice. Kakor bi njuhal same cvellice, se mu zdi.

"Oh, tako je, kakor da se sprehajajo mimo mene samo lilije . . . in gartrože . . ." je rekel sam pri sebi. "Kakor da sem v cerkvi, tako je to mesto vse v lučih in lepe gospe so kakor svetniki. V teh oknih pa je kruha vse polno in mesa in jabolk. In oblek, kakšnih oblek?"

Zateglo in pojoče je odmevalo po ulici:

"Politikaaa . . . Vremece . . ."

"To so tisti dečki" se je zdajci spomnil. "Že služijo kruh."

Pristopil je k dečku.

"Ali bi lahko tudi jaz prodajal?"

Deček ga je pogledal.

"Ti?"

Marko je pokimal.

"Ne sprejmejo," je odgovoril deček.

"Kako ne sprejmejo? ... Tebe so pa sprejeli?"

Deček ni vedel, kaj bi rekel. Nato pa se je spomnil, da treba prodajati časopise in ne razgovarjati in je odhitel dalje, ne zmenivši se za Marka in kričal:

"Politikaaa ... Vremeeee ..."

Marko je gledal z njim.

"Zakaj ne sprejmejo? Ni mi hotel povedati."

Ustavil je drugega dečka.

"Kje se dobijo časopisi, da bi prodajal?"

Deček je odgovoril:

"Prodajal bi rad?"

"Moram zaslužiti," je odgovoril Marko.

"Mama je lačna."

Idi v upravništvo, je rekel deček in mu dal naslov.

Marko je poiskal upravništvo. Boječe je vstopil.

"Kaj bi pa rad, fant?" ga je vprašal upravnik.

— "Prodajal bi rad časopise."

"Kdo te je poslal?"

— "Sam sem prišel. Samo vaš naslov mi je povedal deček, ki tudi prodaja."

"Aha," je rekel upravnik "Čigav pa si?"

— "Jovanovič mi pravijo. Marko mi je pa ime."

"Odkod pa si?"

— "Iz Aleksinca. Mama je tam, brat in dve sestrnici. In lačni so. Nimajo kruha. Pa sem rekel, da grem in ga bom zaslužil."

"Kje pa je oče?"

— "Vlak ga je ubil."

Upravnik je gledal dečka in mislil.

"Ali mi te ne poznamo?"

— "Kaj vam nisem povedal, kdo sem in odkod," se je začudil Marko.

Upravnik se je nasmehnil.

"Povedal si že, ali to je premalo. Tako od policije moraš imeti papir, na katerem je napisano, da si zares Marko in da si iz Aleksinca."

— "Potem bom pa smel prodajati?"

"Potem boš pa smel," se je nasmehnil upravnik, in mu odprl vrata, da je šel.

(Dalje prihodnjič.)

Papagaj pravi

Kaj boš pristopal h kranjskim enotam, ko niso zanič! Pojdi k ameriškim, ki ti pomagajo delo dobiti in vse take stvari.

(Ta papagaj in njegova družina je dobila od slovenskih podpornih organizacij vsena skupaj \$3,875. Vplačala je dobra dva stotaka asesment.)

Anglija spoznala, da nima koristi od preloma z Rusijo.

Ko je Baldwinov kabinet na pritisk stranke torijev, ki ima v parlamentu večino, prekinil diplomatske stike z Rusijo, je angleška diplomacija mislila, da je napravila velik odločujoč korak za gospodarsko in diplomatsko izoliranje Rusije. Sedaj ve, da se je motila. Rusija ni izolirana kot jo je hotela izolirati Anglija, le razmerje med njo in Rusijo je bolj napeto. Rusija ne misli prenehati s svojo politiko v Aziji, katera z angleško prav nič ne soglaša, svoja naročila pa je oddala — drugam.

Najbolj je zapekla Angleže ameriška "nesolidarnost". Ameriška vlada še ni priznala sovjetske Rusije. Rockefellerjeva Standard Oil pa je po prelomu med Anglijo in Rusijo vzela lepo na tihem zastopstvo za razpečevanje ruskega olja. V Londonu so se čudili, Standard Oil pa kuje — profit.

"Če je tako," pravijo v Angliji, "tedaj je najboljša da se z Rusi znova pobotamo vsaj kar se trgovine tiče."

Profit ne pozna lojalnosti, ne dobrohotnosti, ne izdajstva, ne poštenja, kajti profit pozna samo sebe. Ameriška vlada, ki je odraz interesov ameriškega velekapitala, ne priznava sovjetske Rusije. Anglija jo je priznala; nato se je z Rusijo skregala ter odpoklicala svojega poslanika. Amerika je na naši strani, so rekli v Londonu. Amerika pa je v resnici šla in pobrala Angležem ruska naročila kolikor je največ mogla.

Zadružna banka — kako smo v Ameriki izvedeli zanjo?

Zadružna banka v Ljubljani je bila ustanovljena v Ljubljani 1. 1920. Večino njenih delnic lastujejo, Konzumno društvo za Slovenijo, Prva delavska pekarna, Zadružna založba, Zadružna zavarovalnica, Splošno kreditno društvo, Zadružna sečarana (cukrarna) Produkcija in Jugometalija. Te zadrage skupaj imajo blizu 28,000 deležev Zadružne banke, 12 tisoč pa jih imajo posamezne manjše zadrage in zadrugarji. Kontrola je torej v rokah zadrug in ne posameznih delničarjev kot takih.

Začetni kapital Zadružne banke je bil D. 3,000,000. Ob zaključku leta 1926 je delniški kapital znašal D. 4,000,000 (nad \$70,000) in v tem letu se ga zviša za nadaljnih milijon dinarjev.

Njena aktiva in bilanca ob zaključku prejšnjega leta je znašala D. 16,695,117, ali nad \$300,000.

Konzumno društvo za Slovenijo, glavni delničar Zadružne banke, ima 43 obratovalnic; zadružnih prodajalen je 37; zadružna skladišča so tri. Okrog 17,000 članov šteje Konzumno društvo za Slovenijo. Na Slovenskem je osem zadružnih denarnih zavodov, ki so v delavskih rokah. Slovensko zadružništvo ima 12 domov.

Produksijske zadrage so Jugometalija (producira kovinske izdelke), Delta (izdeluje perilo) lesnoindu-

strijska, knjigovezniška, stavbinska, mizarska, tiskarniška, založniška in nekaj drugih. Zveza gospodarskih združenj šteje okrog 40 združenj enot s 60 podružnicami.

Denarna centrala tega slovenskega delavskega združenstva je Zadržna banka v Ljubljani. Njena pravila ji nalagajo gojiti združništvo, ustanavljati zadruge in izvrševati bančne posle. Banka je v teku sedmih let pokazala lep napredek in tisti, ki niso prežeti same zavisti in slabih misli, so ga veselili.

V Ameriki je postala Zadržna banka znana vsled gonje proti nji. Reakcija je pograbila za sklep gl. odbora SNPJ., ki smatra, da bi bili finančni stiki med enoto in Zadržno banko v obojestransko korist, reakcija pa takih koristi noče. Zdržništvo se ne sme lajšati razmah.

Na 15. strani tega lista je oglas, v katerem se ameriškim Slovencem priporoča, da kupijo delnice Zadržne banke, ki so izdane v tem letu. Delnice so po dva dolarja. Ako se jih tukaj proda za nekaj tisoč dolarjev, bo zadržni ideji v Sloveniji, zelo pomagano, in ob enem je denar varen, kajti Zadržna banka je solidno podjetje in za njo stoji slovenski zadržni pokret, ki v teku zadnjih petih let beleži krasen napredek.

Vsa pojasnila daje zastopnik F. S. Tauchar. Vsote za naročene delnice pošljite njemu, ali pa uradu JSZ. Delnice se obrestujejo, oziroma so deležne dividend na podlagi dobička, ki ga napravi banka tekom leta.

Internacionalni strokovni kongres v Parizu.

A. K.

(Konec.)

Poročilo tajništva, ki ga je podal Sassenbach, je bilo povoljno sprejeto. Na novo so pristopili delavci Argentinije (82.000 članov), Litve (18.000), Memela (14.000) in južne Afrike (60.000 barvarnih delavcev). Sassenbach se je tudi osvrnil na govor predsednika Purcella in izjavil, da je bila tudi njihova želja, da se Ruse sprejme, ali le pod tistimi pogoji kot vsakega in vse druge; tega pa Rusi nočejo, in zato še niso bili sprejeti.

V debati so posamezni delegatje konstatirali; da je predsednik Purcell zagrešil v svojem pozdravnem govoru veliko netaktnost, ker je govoril kot kak napol-komunist. Nemec Grossmn pa je povdaril, da je Purcelov pozdravni govor skoro žalitev Amsterdama.

Debata je dosegla vrhunec, ko so se jele obravnavati razmere v centralnem sekretarijatu. Pokazalo se je, da sta predsednik Purcell in tajnik Brown vodila v amsterdamski centrali nekako boljševisko politiko in to takim cinizmom, da so se delegati naglas čudili. Komunisti so se jih poslužili kot svojih "celic" v svrhu desorganizacije in razbitja Amsterdama. Prišle so na dan res čudne stvari in padale so ostre besede.

Jasno je postalo vsem: da bode treba izgovoriti odločilno besedo, kajti jasno je bilo sedaj tudi vsem: zakaj ni Amsterdamsko delo poslednja leta šlo naprej, ampak je celo pokazalo tendence nazadovanja.

In povedalo se je: tisti, ki tvorijo komunistične celice — naj gredo ven. Centralni sekretarijat se naj preosnuje. Sedež iz Amsterdama naj se preloži in tajniki naj se izmenjajo.

Kongres je pri volitvi predsednika to naglasil s tem, da je izločil vse tiste, ki so se dali izrabljati po Rusih in je izvolil tudi mesto Purcella drugega Angleža proti volji vse angleške delegacije.

Novo vodstvo Amsterdamske strokovne centrale tvorijo Hiks (Anglež), Leipart (Nemec), Jouhaux (Francos), Mertens (Belgijec), Madsen (Danec), Tayerle (Čeh). Purcell je dobil le 10 glasov.

Zanimivo je, kako so Rusi znali nekaj vplivnih Angleških delavskih voditeljev zase pridobiti, med temi tudi Purcella.

Ustanovili so Anglo Russian Parliamentary Committee, in za tajnika so izbrali komunisto Coatesa, spretnega moža velikih sposobnosti. Ta komite je začel izdajati mesečno revijo "Internacional Trade Union Unity" v založbi Labour Research Department in so naprosili — Purcella za izdajatelja, tajnika Fumena, Browna in druge "Amsterdamce" za sotrudnike. Revija je propagirala enotno fronto. Angleži so precej naivni in so se smatrali zelo počaščeni, kajti razložili niso manevriranja radi enotnosti in resnične volje po enoti. Purcell, izdajatelj te revije, ki jo je kontinent koj izpregledal in obsodil kot glasilu komunističnih celic, je bil obenem predsednik Amsterdamske centrale. Moskva ga je diplomatično izrabljala proti delu — Amsterdama. In naivni Purcell je skoro tri leta v intencijah Moskve oviral kot Anglež delo lastne Centrale. Moskva pa se je rogala.

Kongres v Parizu je pa sedaj napravil temu konec ter izjavil, da ne mara nobenega ruskega manevriranja več. Če Rusi hočejo sodelovati v delavskem pokretu, naj pridejo in sodelujejo. Razbijati, zastrupljati in razbijati svojega dela pa strokovne organizacije, ki so ustanovile Amsterdamsko centralo, ne bodo dovolile nikomur. Vedo kakšen pomen ima njih enotnost in strujenost.

Resolucije kongresa so res mojstersko delo, ki jasno povedo kaj je naloga organiziranega delavstva v bodočih dneh. Lahko je samo frazirati in se sklicevati na revolucijo, ki pride in ki bo vse "dala" v roke delavcem. Težko pa je parirati kapitalistične nakane, ki so skrite v carinskih tarifih, v trgovinskih pogodbah med posameznimi državami, v tzv. racionalizaciji dela, v nacijskih in internacionalnih kartelih itd. Nebroj vprašanj je s katerimi se hočejo seznaniti strokovne delavske organizacije in se opredeliti. Res je, da vidijo ljudje le to, kar strokovne organizacije direktno napravijo: mezdni spori, poboljšanja plač, zadržanje redukcije ali štrajk itd. Še ogromnejše pa je delo, ki se vrši indirektno, ki se ga ne vidi — ki pa zahteva silno mnogo truda, ali ne da nobenega priznanja.

Markantna je resolucija o gospodarskem položaju delavcev, ki se glasi takole:

Gospodarski položaj delavcev.

Gospodarski položaj delavcev v veliki meri zavisi od veličine in bojne sposobnosti strokovnih organizacij, predvsem pa od stanja in splošnega razvoja svetovnega gospodarstva.

Kapitalistični gospodarski sistem in gospodarski nacionalizem sta doslej obnavljala gospodarstvo na napačen, sebičen način, na zgolj nacionalistični podlagi. Ta politika je v vseh deželah ustvarila usodopolne gospodarske razmere. V skoro vseh deželah se je produkcijski aparat razširil, ne da bi se poskrbelo za porabo produktov z razširjenjem kupnega trga. Ohranitev tako razširjenega produkcijskega aparata posameznih držav naj bi zavarovala zaščitno-carinska

trgovska politika. Ta politika je pa dovedla do gospodarske in trgovinske vojne vseh proti vsem.

Ta nevarni razvojni proces je postal še učinkovitejši z izvajanjem racionalizacije, s praktično uporabo znanstvenega nauka o obratovanju, z vsem tehničnim napredkom in posebno še z bistvenim povečanjem izdatnosti človeške delovne sile.

Razen tega mora nositi gospodarstvo visoke državne dolgove, visok znesek kapitala, za katerega se plačujejo obresti.

Nacionalni in internacionalni finančniki, profitarški špekulantje in banke igrajo pri tem vlogo, ki vsak dan bolj mori in zavira gospodarstvo kakor oderuštvo, kredit in menjalni posli.

Posledice takega gospodarskega položaja so se izražale v težkočah prodaje na domačem in mednarodnem trgu, v visokih blagovnih cenah, v razvoju nacionalnih in internacionalnih kartelov, skratka, v stremljenju kapitalističnega gospodarskega sistema, da po svoji mili volji določa blagovne cene in delitev produkcijskih kvot.

Tako je nastal oni za celokupno svetovno gospodarstvo in delavski razred usodepolni kontrast (nasprotje) med kupno silo velikih množic konsumentov in umetno zvišanimi cenami življenjskih potrebščin. Navidezna nadprodukcija, v resnici podkonsum, nezadosten promet na vseh tržiščih, visoke in vedno višje carinske meje okrog posameznih državnih gospodarskih ozemelj, gospodarska kriza — to so značilni obrisi sedanjega svetovnega gospodarskega položaja.

Kakor je v tem položaju različno gmotno stanje v posameznih deželah, je vendar v splošnem tako bedno, da predstavlja veliko gospodarsko in politično nevarnost.

Gospodarski položaj delavcev najbolj osvetluje onih deset milijonov brezposelnih, ki hočejo delati, pa ne smejo.

Četrty mednarodni strokovni kongres v Parizu smatra za najnujnejšo in najvažnejšo sedanjo nalogo splošne gospodarske politike, da se teh deset milijonov brezposelnih spravi nazaj v redno delo. Rešitev te naloge je pa trajno mogoča le, ako strokovne organizacije dejansko sodelujejo pri vseh panogah nacionalnih in internacionalnih gospodarskih vprašanj.

Za bližnji čas naj deželne strokovne centrale posvete vso svojo pažnjo sledečim konkretnim gospodarskim vprašanjem:

1. *Splošna gospodarska povzdiga*: Strokovne organizacije naj pobijajo carinsko-trgovinsko politiko in vse druge naredbe, ki bi imele za posledico gospodarsko in trgovinsko-politično sovraštvo; zahtevati izvedbo sklepov genfske svetovne gospodarske konference, v kolikor ti sklepi zasledujejo isti gospodarski in trgovinsko-politični cilj.

2. *Racionalizacija*: Racionalizacijo je odobravati le tedaj, ako pri njeni izvedbi sodelujejo zastopniki delavcev iz obrata ali pristojne strokovne zveze in ako sledi racionalizaciji stopnjema zvišanje realne plače in s tem razširjenje trga. Racionalizacija kot zgolj tehnična mera ali kot čista organizacijska reforma delovnega procesa brez narodnogospodarskega vplivanja na zvišanje realnih plač in razširjenje trga pa samo povečuje brezposelost in postane mesto vir gospodarskega blagostanja — socialno zlo.

3. *Nacionalni in internacionalni karteli*: Strokovne organizacije morajo bolj kot doslej opazovati in kontrolirati nacionalne in internacionalne kartele, njihovo raznovrstnost in delovanje. Treba je z vsemi

sredstvi pobijati njihovo stremljenje, da brez ozira na množice konsumentov vzdržujejo visoke cene in jih še zvišujejo. Cilj tega boja mora biti v vseh deželah: stvoritev kartelnih kontrolnih uradov, javnih kartelnih registrov in kartelnega sodstva. V vseh teh institucijah morajo biti strokovni zastopniki paritetno zastopani. Nadaljni cilj tega boja mora biti udeležba strokovnih zastopnikov v preglednih inštancah poslovanja velikih monopolnih podjetij.

4. *Domači trg*: Domači trg vsake dežele je glavni problem gospodarstva. Zvišanje izvoza in svoboda vseljevanja in izseljevanja so sicer važne zahteve za razvoj svetovnega gospodarstva in gospodarsko blagostanje delavskega razreda, vendar se s tem še ne da končno veljavno rešiti gospodarskih težkoč. To so le pomožna sredstva. Samo rešitev moramo iskati in najti v prvi vrsti na domačih trgih. Z zvišanjem kupne moči širokih ljudskih množic, bodisi potom znižanja cen ali zvišanja plač ali obojega, se morajo ustvariti predpogoji za porabo blaga, ki se ga še v večjih množinah producira v racionaliziranem delovnem in gospodarskem procesu. Te predpogoje pa bodo ustvarili le vztrajno delo in boji strokovnih organizacij.

JAMES H. MAURER BO PREDAVAL V CHICAGU O RUSIJI

James H. Maurer, predsednik Pennsylvanske delavske federacije, je bil prošlo poletje dva meseca v Rusiji, kjer je vodil ameriško neuradno delavsko komisijo v njenem proučevanju Unije sovjetskih socialističnih republik. S. Maurer je že dolgo let aktiven v ameriški socialistični stranki in v unijskem pokretu. To jesen je bil izvoljen v mestni svet v Readingu na socialistični listi.

V Chicagu bo s. Maurer predaval v nedeljo 18. decembra ob 2:30 popoldne v Temple Hall na Van Buren in Marshfield Ave. Predmet: "Kaj sem videl v Rusiji." Vstopnina je 35c. To predavanje je aranzirala socialistična stranka čikaškega okraja. Vstopnice dobite v uradu Proletarca in v drugih socialističnih uradih v Chicagu. S. Maurer je dober govornik, ki ga človek z veseljem posluša. Udeležite se predavanja v čim večjem številu. Opozorite nanj tudi svoje znance. — P. O.

Debs Memorial Radio Fund.

VII. Izkaz.

V sklad za W-EVD Radio Station, ki je spomenik pokojnemu Eugene V. Debsu, so prispevala društva in posamezniki sledeče vsote:

CLEVELAND, O.: Frank Turšič, \$1; po 50c: Jos. Popič, John Bajt, John Mivšek, Frank Pavlin; po 25c: Rafael Rossa, Anton Janc, Anton Paintar, Jos. Pavlin, Math Lučič, Paul Jerina, Louis Bevske, John Mlakar, Frank Jerina, Frank Draganc in John Debelak; Jakob Jenc 10c. Skupaj \$5.85 (Nabrala L. Zorko in Ed. Branisel.)

WEST FRANKFORT, ILL.: Frank Jesch, \$1.00.

CLEVELAND, O.: Dr. št. 142, SNPJ., \$5.00, Anton Zorko, 50c, skupaj \$5.50.

FRONTENAC, KANS.: Zastavni odbor društev S. N. P. J. \$11.00.

WANDLING, PA.: Dr. št. 45, SNPJ., \$5.00.

Skupaj v tem izkazu \$28.35, prejšnji izkaz \$1,611.30. Skupaj do 25. nov. 1927 \$1,639.65.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

PREDAVANJA IN SOCIALISTIČNA MLADINSKA ŠOLA V PITTSBURGHU.

Pittsburgh je središče zapadne Pennsylvanije. Je važno industrijsko mesto, ima velik političen vpliv — na kratko, Pittsburgh je važna industrijska metropola. Tudi Slovencev je mnogo v Pittsburghu; njihovo glavno središče je ob Butler Streetu. Imajo cerkev, svoj dom, društva, socialistični klub, toda nič kaj preveč aktivnega življenja v naprednem smislu.

Socialistična stranka v Pittsburghu je zelo delavna. Nima sicer veliko članov, ali tisti kar jih ima, so večinoma aktivni. Dne 13. nov. sem se udeležil socialističnega banketa v Pittsburghu, na katerem je bila zelo velika udeležba, dasi je bila vstopnina \$5. Stranka rabi sredstev za svoje delo, in to je en način, da jih dobi. V Debs Radio Fund smo zbrali na banketu \$407. Glavna govornika sta bila James Maurer in John A. Brophy, bivši predsednik premogarske unije 2. distrikta. S. Maurer je govoril o svojem potovanju po Evropi, posebno o Rusiji.

V Pittsburghu je bila 6. nov. otvorjena socialistična mladinska šola, ki ima svoje prostore v Mednarodnem liceju (International Lyceum), James in Forland St. N. S. V vodstvu šole so Harry Goff, Sarah Limbach, C. B. Feterolf in dr. Wm. J. Van Essen. Ker ta šola ni daleč od slovenskega Butlerja, bi bilo želeli, da naši sodrugi in somišljeniki zainteresirajo zanje tudi slovensko mladino. Pouk, ki ga bo dobila v tej šoli, jo bo pred vsem pripravil, da bo mislila s svojo glavo. Socialna znanost, evolucija, ekonomska uredba, to so reči, o katerih bo izvedela resnico v socialistični šoli.

Zelo važen pripomoček za dviganje izobrazbe so predavanja. Dne 7. decembra bo v Slunly High School predaval dr. Angell, poznan v socialističnem gibanju v Ameriki in Evropi; predmet, "National Rights and International Obligations"; predmet dne 14. dec. "East and West — Some Unfaced Problems".

V Pittsburgh pridem večkrat na razne socialistične priredbe, dasi mi ni vselej prikladno, pa tudi stroški so visoki. Izven konferenc in večjih shodov ne opazim na njih nobenega rojaka. Človeku je hudo, ker je med nami tako malo zanimanja za take reči, toliko več pa je zabavljanja, smešenja in preprirov.

Anton Zornik.

IZ SUBLETA V WYOMINGU.

Malokdaj se kdo oglasi iz tega gorskega kraja, da pa ne bo nihče mislil da smo izumrli, sem napisal teh par vrstic.

Dela se vsak dan (v rovi), dasi delavske razmere niso dovoljne. Premogovniške kompanije šikanirajo delavce kolikor največ morejo. Delavcev ne potrebujejo več toliko, ker jih nadomeščajo stroji.

Tukajšnji klub JSZ. je nekako na zastoju. Vzrok je, da se ljudje selijo v druge kraje. Člane kluba opozarjam, da se rednejše udeležujejo sej, posebno pa, da pridejo polnoštevilno na decembersko sejo. Razmotrivali in sklepali bomo o važnih stvareh, zato je prisotnost vseh potrebna. — *Frank Lark*, tajnik.

ZAPISNIK KONFERENCE J. S. Z. ŠT. II., KI SE JE VRŠILA V BARBERTONU, O.

Deveta konferenca II. okrožja JSZ. v Ohiju se je vršila 30. oktobra 1927 v Barbertonu, O., v dvorani samostojnega podpornega društva "Domovina". Navzočih je bilo okrog 80 članov in članic, ki so zastopali klube JSZ. ter društva Izobraževalne akcije JSZ. severnega dela države Ohio. Med njimi je bilo tudi precej gostov. Zborovanje je otvoril Anton Garden, tajnik Konference II. ohijskega okraja (sedež sedaj v Clevelandu). Za predsednika seje izvoljen John Krelbelj, za zapisnikarja Anton Mravlje. Zastopani so klubi JSZ. št. 6, West Park; št. 27, Cleveland; št. 49, Collinwood, št. 232, Barberton; št. 222, Girard; št. 243, Warren; društva Izobraževalne akcije, št. 5, SNPJ., Cleveland; št. 312, SNPJ., Collinwood; št. 147 SNPJ., Cleveland; št. 49, SNPJ., Girard; št. 48, SNPJ., Barberton; št. 257, SNPJ., West Park; št. 20, SSPZ., Cleveland.

Zapisnik osme konference, ki se je vršila 22. maja 1927 v Collinwoodu, sprejet kot čitan.

Anton Garden, tajnik Konferenčne organizacije, poda poročilo o delu, ki je bilo izvršeno od zadnjega našega zbora. Blagajna znaša \$77.04. Poročilo tajnika se soglasno odobri.

Nadzorni odbor poroča, da so poslovne knjige v najlepšem redu in finance točne. Se sprejme na znanje.

Organizator Anton Jankovich je podal zanimivo poročilo o razmerah v naselbinah z ozirom na agitacijo za Zvezo in njeno glasilo.

Za tem so sledila poročila zastopnikov prej navedenih klubov in društev Izobraževalne akcije JSZ. Vsa poročila delegatov so se nanašala na položaj v posameznih naselbinah, na delo v organizacijah, in o uspehih in neuspehih, tako da je zbor dobil sliko razmer v celoti.

S. Presterl je sugestiral, naj se bi Konferenca pobrigala za organiziranje predavanj v večjih centrih, kakor je npr. v Clevelandu. Klub v West Parku posebno potrebuje sodelovanja starejših klubov.

V obširni razpravi za pojačanje Izobraževalne akcije JSZ. je bilo sklenjeno, da tajnik v imenu te Konference povabi na pristop vsa podporna društva naprednih jedrot in zvez v tem delu države Ohio s posebnimi pismi.

Razprava o agitaciji za razširjenje Proletarca je bila istotako obširna. Sprejet je bil nasvet, da se vpliva na vsakega našega člana, naj pridobi mesečno vsaj enega novega naročnika našemu glasilu.

Sklenjeno na predlog S. Jankoviča, da gre polovico prebitka priredbe barbertonskega kluba na predvečer konference v podporo Proletarcu, druga polovica ostane Konferenci.

Na razpravo pride vprašanje voznih stroškov organizatorja. Sklenjeno, da je dolžnost konference da mu jih povrne.

Sklenjeno, da se poleg imenovane vsote da \$30 iz konferenčne blagajne listu v podporo, in \$20 v pomožni fond za stavkujoče premogarje v raznih krajih, nekaj pa so prispevali udeleženci.

Volitve. Za tajnika Konference ponovno izvoljen Anton Garden. Za organizatorja in glavnega zastopnika "Proletarca" Anton Jankovich.

Sklenjeno, da se vrši prihodnja konferenca v West Parku meseca januarja; datum določita tajnik Konference in klub v West Parku sporazumno.

Pojavi se vprašanje, ako ne bi bilo umestno nekoliko razprave o intrigah zunanjih elementov, ki jih uganjajo v SNPJ. Mišljenje je, da ker so udeleženci konference večinoma člani SNPJ., in ker so naše podporne organizacije javne ustanove in javno delujejo, da je razprava na mestu.

Omenja se cirkularje, ki jih je poslal društvam SNPJ. neki Chas. Novak, z namenom, da povzroči v Jednoti kaos v interesu svoje politike. Ker zunanji nasprotniki, s pomočjo notranjih zaveznikov, intrigirajo v glavnem edino zato, da ustvarijo v SNPJ. kaos, in da vržejo iz nje konstruktivno delo ter izpodkopljejo tla poštenim članom odbora, je mišljenje, da naj žavedno članstvo SNPJ. stoji na straži. Intrige so zavajalne, zato je opreznost sedaj silno na mestu.

Dnevni red je izčrpan in predsednik Krebelj zaključil sejo ob 3. popoldne.

John Krebelj, predsednik; *Anton Garden*, tajnik;

Anton Mravljec, zapisnikar.

VOLITVE NA ELYJU, MINN.

ELY, MINN. — V nedeljo 20. novembra so tukajšnji Jugoslovani imeli političen shod radi volitev, ki se vrše v torek 6. decembra. Namen shoda je bil, da se nominira nekaj rojakov za kandidate v politične urade, in da se potem vodi zanje agitacija ki naj jim pripomore do izvolitve. Kandidatje, ki so dobili na tem shodu nominacijo, so: Marko Zoretič za mestnega sodnika; Joseph Slogar za podsodnika; Ivan Tavžel in Štefan Banovec za aldermana.

Shod ni bil vseskozi miren in slišati je bilo žaljive besede, a hujše nezgode ni bilo. Sklep je, da se rojakom toplo priporoča, da glasujejo in agitirajo za te kandidate, kajti nasebina bo pridobila na ugledu, in v uradih v katere kandidirajo bi mesto imelo poštene, vestne ljudi. — *John Teran*.

DA SE POMENIMO!

(*"Starega Naceta je dala v cajtenge."*)

Glencoe, O. — Bom začel z opisom o stavki, kot vsakdo, ki kaj piše iz tega kraja. Nasebina Glencoe je v naši javnosti zelo poznana, največ radi mnogih dopisov. Tu živi le 14 slovenskih družin in nekaj samecev. Razun dveh imajo vsi svoje domačije, to je, svoje hiše in malo vrta. Na stavki smo vsi od 1. aprila; pred stavko je bil obrat zelo nestalen, torej je bil zaslužek v večina slučajih komaj za sproti. Unija premogarjev tega okraja je nedavno sklenila, da bodo deležni podpore samo stavkarji, ki nimajo svojih hiš. Ta sklep me ne zadene, zato ga lahko nepristransko kritiziram. Plačevali smo asesment in druge doklade vsi enako, torej bi morala biti tudi podpora za vse. Če ima premogar svojo "domačijo", še ne pomeni, da ni v potrebi. Ni mu treba plačevati najemnine, toda ima popravila in z njimi stroške, davke, zavarovalnino itd., in v takih krizah ter dolgotrajnih stavkah zagazijo mnogi v dolg, iz katerega se več ne izkopljejo. Revščina pa je med drugorodnimi premogarki še večja. Bilo, da se naši ljudje boljše prekrbe za "deževne dni", bilo, da žive revnejše takrat ko si drugi privoščijo vse kar morejo, dejstvo je, da so med različni narodnostmi v stavkah razlike tudi v tem oziru.

Pred stavko so kričali vpili, proč s tako unijo, ki ima vodstvo katero ni za nikamor, dolí z Lewisom

— ustanovili bomo novo unijo itd. Operatorji so se muzali in si mislili: Le vpite! In tako se je dokazalo, da je tisto kričanje bilo v prid Lewisovi mašini in v prid operatorjev.

Kdor se ni drl z našimi "komunisti", so mu rekli Lewisov zaveznik, social-patriot, izdajica in kaj vem kaj še vse. Junaštva so imeli na ostajanje, toda že mesec dni po stavki so zagrozili: Dajte nam podporo, ali pa se vrnemo na delo. Operatorji so videli, da je med delavci veliko sovraštva, provokatorji so zbegali marsikakšnega premogarja, in kompanije so zaključile: Kjer mogoče, obnovimo obrat, kajti sedaj je čas, da udarimo unijo in jo uničimo.

Tak je položaj v splošnem v vzhodnem Ohiju.

V roke mi je prišla 45. številica, ki ga urejuje znani provokator. Poslali so mi ga radi dopisa iz Neffsa, pod katerim je podpisana Mrs. Helena Markon. Dopis sicer ni njen, ker ni sposobna pisati, a posodila je zanj ime z namenom, da mene oblati. Citira moj dopis v Prosveti in v svojem "komentarju" dela vtis, da se "kopljem" v bogastvu. Pravi mi "malomeščan", kar naj bi pomenilo, da nisem delavec in da hodim v majno, kadar obratuje, kar tako, vsled zabave . . . Pravi, da se norčujem iz gladnih stavkarjev; Nace je sit, pa čaka, da rudarske žene in deca preje od lakote umrje. Uboga Lenčka, kako je naivno otročja, in ubogi "urednik", ki ima tako malo razuma, da trati s takimi bedastostmi svoj že itak majhen list. Jaz se bom torej "žrtvoval", kot pravi Lenčka, šele ko bodo drugi od gladu pomrli.

Torej, da se pomenimo! V dopisovalki jaz res ne vidim uboštva, kar se materialne strani tiče. Oma bi morala biti oprezná, kadar koga imenuje za "malomeščana", kajti z možem imata čedno posestvo, živino, nekaj tisočakov na posojilih in na banki. Vse to jima privoščim. Jaz posedujem samo malo "pečlarijo", kar menda ni znak "malomeščanstva". Našo znanako na Neffsu Bog nima rad in jo ni blagoslovil z otroci; mene tudi ne. Da pa ni predolgočasno, ima zabavo z avtom, ki ga ima družje boardar. Jaz nimam te ugodnosti. Njem sprog dela v rovu, torej dobiva plačo. Jaz stavkam ves čas.

Mrs. Markon mi očita, da se ne žrtvujem. Kako se ona? Vozi se v avtu piketirati, in pri tem mogoče išče, da bi zalotila starega Naceta v kuhinji unije, da bi mu potem očitala "požrešnost". Ker jaz nimam avtomobila, ne morem hoditi piketirati v 25 milj oddaljen kraj, kajti peš tako daleč ne morem hoditi, na Glencoe pa nam piketirati ni treba, ker je stavka popolna, in ker smo jo začeli trezno, brez kričanja, in "komunistom" ne bi škodovalo, če bi nas vsaj v bodoče posnemali. Storili bi dobro skupni delavski stvari.

Kako naj se "žrtvujem"? Mar se naj dam bičati ali obesiti? Včasí sem mislil, da sem se v svojih dobrih tridesetih letih aktivnosti veliko žrtvoval; bil sem ves čas zvest politični in strokovni organizaciji delavstva in sem ji danes. Pa pride Mrs. Markon in pravi: Glej ga cestninarja, kakšen je! Mene poglej, ki se žrtvujem, ki vpijem na vse grlo "štrajk, štrajk, štrajk . . ." Prosim torej gospo Lenčko, da še zame vpije.

Zelo je v strahu za \$50.000, "ki so jih ubogi delavci znesli skupaj." Boji se, dobra duša, da bo SNPJ. vrag vzel, ker ima "socialpatriotsko" vodstvo. Da bo imela mirnejše spanje, jo zagotavljam, da bo SNPJ. procvitala, in da bo njena imovina varna dokler bo imela tak odbor, kakršnega agent ki ji je uredil dopis, noče. Kadar zloglasni tipi koga napadajo, tedaj vemo, da ga napadajo radi tega ker je pošten. Previdnost je dobra, a Lenčka jo ne pozna, kajti dogodilo se je, da

se je nekoč nekam podpisala, pa je bila ob tisočak. Je dobro za SNPJ., da takih ljudi ni v glavnem odboru. Tudi smrtno obsodbo bi podpisali, ker ne bi vedeli kaj počno.

Toliko torej v blagohoten odgovor. Prosim pa, da mi dopisovalka tistega lista več ne pošlje. Če mi hoče zopet kaj "očitati", naj to stori kar v "Proletarcu".

Tudi bi bilo dobro, ako se bi v svojem nahujskanju tak človek včasih zdramil in se spomnil na pravičnost. Ne psuj, ne meči blata, kajti s tem sebe umažeš. Lenčki toplo priporočam, da se zave in prizna svoje zmore in napake, pa četudi potihoma, kajti brez njih ni nihče, največ pa jih imajo tisti, ki prisegajo, da so brez njih. Taki ljudje so sami na sebi napaka.

Nace Žlemberger.

"PROGRESIVNI" BLOK NA NEFFSU ŠE "FUNKCIONIRA."

GLENCOE, ILL. — Mesec poprej, predno je društvo št. 131 SNPJ. razposlalo svojo "infamno" okrožnico, so "progresivci" na Neffsu že pripovedovali okrog, da se bo oglasil "bivši glavni odbor" ki bo posvetil sedanjemu ter ga z manevrisanjem polagoma "odstavil".

Ko so prišle začetkom oktobra take govorice do mene, jim nisem verjel, kajti mislil sem, da se društvo kot je št. 131 in ima ime slovitega svobodomisleca Francisco Ferrerja, ne bo pustilo v službo nazadnjaštva. Motil sem se, ker sem o nekaterih predobro sodil. — N. Ž.

DNE 11. DEC. PRIHODNJA SEJA KLUBA J. S. Z. V SHEBOYGANU.

SHEBOYGAN, WIS. — Članstvu kluba št. 235 JSZ. sporočamo, da se prihodnja seja vrši v nedeljo 11. decembra ob 9. dopoldne v Fludernikovi dvorani. Pridite točno, kajti to bo letna seja. Datum seje je spremenjen, ker smo imeli redno sejo vsako prvo nedeljo v mesecu. Prihodnja bo drugo nedeljo v decembru, kot omenjeno. — J. M.

Agitatorji na delu.

Naročnin na Proletarca so poslali:

Anton Jankovich, Cleveland, O.	28
Anton Vičič, Chicago, Ill.	15
Jacob Rozic, Milwaukee, Wis.	14
John Bozich, Collinwood, O.	11
Anton Zornik, Herminie, Pa.	5
Chas. Pogorelec, Chicago, Ill.	4
Frank Modic, Warren, O.	3
John Krebelj, Cleveland, O.	2
Mike Klopčič, Slovan, Pa.	2
Joseph Zorko, West Newton, Pa.	2
Steve Milavec, Nokois, Ill.	2
John Kosin, Girard, O.	1
John Kobal, Johnstonwn, Pa.	1
Rosie Jereb, Rock Springs, Wyo.	1
Joseph Pillich, Mulberry, Kans.	1
Angeline Tich, Chicago, Ill.	1
John Turk, Chicago, Ill.	1

SODRUGOM IN SOMIŠLJENIKOM V COLLINWOODU.

Seje kluba št. 49 JSZ. se vrše vsako prvo nedeljo v mesecu v Slovenskem Del. Domu, 15333 Waterloo Rd. Vse tiste ki simpatizirajo z našim gibanjem vabimo v naš krog. Sodrugi, agitirajte za pojačanje kluba! Udeležujte se sej redno, kajti agilnost organizacije je odvisna od agilnosti članov. — Tajnik.

Listu v podporo.

XXVI. izkaz.

CLEVELAND, O.: Anton Garden za konferenco klubov J. S. Z. in društev Izobraževalne akcije J. S. Z. \$30.00.

NORTH CHICAGO, ILL.: John Artach, \$5.00.

CLEVELAND, O.: Anton Mravlje, \$1.00.

WEST PARK, O.: Joseph Senkar, \$1.; Math Bizjak, \$1. Skupaj \$2.00 (Poslal Paul Slabe).

WAUKEGAN, ILL.: Louis Kužnik nabral na veselici kluba št. 45, ob priliki konference klubov JSZ. in društev Izobraževalne akcije JSZ., za severni Illinois in Wisconsin. Prispevali so: Louis Kužnik, \$1.70; Joseph Radelj Ml. \$1.02; po \$1: Frank Mivšek, John Zakovšek, John Artach, Frank Mihevc, John Gantar, Louis Beniger, John Darovec; po 50c: Martin Zayber, Frank Alesh, Joseph Slabe, Paul Peklaj, John Mahnich, Chas. Pogorelec, Frank Benchina, Mimi Rojin, Frank Omahen, Albina Logar, Frances Saitz, Frank S. Tauchar, Vinko Ločniškar, Frank Perko, Rudolph Wisse, A. F. Žagar, Mrs. Kozina; po 25c: Anton Vičič, Jerney Spacapan, John Srplek, G. M. Turk, Frances Velkovich, Anna Mahnich, Thomas Troha, Rudolph Skala, Karl Celarc, Chas. Renar, Andrew Miško, Joseph Zupancich; Frank Penca, 20c. Skupaj \$21.42.

MILWAUKEE, WIS.: Pauline Vogrich, 50c.

WEST NEWTON, PA.: Joseph Zorko, 80c.

PUEBLO, COLO.: Dva prijatelja "Old timerja" \$1.83; Mary Babnik, 50c; Frank Erlah, 25c. Skupaj \$2.58.

CLEVELAND, O.: Anton Garden, polovico prebitka veselice za časa konference klubov JSZ., in društev Izobraževalne akcije v Barberton, O. \$35.00.

JOHNSTOWN, PA.: John Kobal nabral v veseli družbi na Marinovo. Prispevali so: po \$2: Anton Strazišar; po \$1: Andrew Vidrich, Tony Naš, Martin Lovko, Jacob Gerly, Karl Rogel in Martin Bajc; po 50c: Louis Zakrajšek, Anton Kovačič, John Kobal; Anton Ukmar, 25c. Skupaj \$9.75.

CHICAGO, ILL.: Blaž Novak \$4.00; Ludvik Katz, \$2.00, skupaj \$6.00.

YOUNGSTOWN, O.: John Petrich, \$1.20.

BARBERTON, O.: Po 50c: Frank Poje in Joe Valencich, skupaj \$1.00. (Poslal Anton Jankovich).

CLEVELAND, O.: Po \$1: Anton in Cilka Jankovich, skupaj \$2.00.

DETROIT, MICH.: Milan Kokanovich, \$2.00.

BROSELY, MO.: Louis Nosse, \$1.00.

WARREN, O.: John Šušlek, \$1; Evgen Mikuš, 50c, skupaj \$1.50, (poslal Frank Modic).

HERMINIE, PA.: Dr. št. 87, SNPJ., \$5.00.

INDIANAPOLIS, IND.: Louis Sašek, \$5.00.

CLEVELAND, O.: Joseph Sustarsich, 50c.

MT. CLEMENS, MICH.: Anna Sedmínek premalo izkazanega v 18. izkazu \$1.00. Skupaj v tem izkazu \$134.25. Prejšnji izkaz \$1,130.85, skupaj \$1,265.10.

Mi verjamemo v končno zmago socializma. Pri vsem tem smo pa prepričani, da se bo dal socialistični družabni sistem uveljaviti šele tedaj, kadar bo družba zrela za socializem. Zato je tvoja in moja naloga širiti znanje med ljudstvom, razširjati našo literaturo, poudarjati važnost naših organizacij za utrjevanje naše moči, pri tem pa ne zavajati ljudstvo, da bi nekaj pričakovalo jutri, o čemer dobro veš, da se ne zgodi jutri, ampak pojutrnjem in najbrž še veliko pozneje.

Vsebina Ameriškega Družinskega Koledarja.

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR, letnik 1928, ki je bil te dni dovršen in ga sedaj razpošiljamo, ima zelo skrbno izbrano gradivo, kar razvidite iz vsebine, ki jo tu navajamo. Koledar ima 224 strani; vezan je v platno; tehniko ima prvovrstno. Stane \$1 izvod, za inozemstvo pa \$1.10. Za večja naročila popust.

Zahtevalo je mnogo truda in stroškov, predno je bilo vse delo izvršeno; statistični podatki, ki prikazujejo, kaj ameriški Slovenci imajo in kaj nimajo, vzamejo uredništvu veliko časa, kajti treba je pisariti po informacije vse križem. Ilustriran je ta letnik boljše kot katerikoli poprej, in tudi stroški za klišeje so večji kot kedaj poprej. Navadno je bil naš Koledar razprodan v teku nekaj tednov. Dosedanja naročila zanj potrjujejo, da se to zgodi tudi sedaj.

Vsebina Koledarja, letnik 1928, je sledeča:

LEPOSLOVNI DEL IN OPISI

Poročna noč, (drama, Ivan Molek);
Crka M, št. 35 (Angelo Cerkenik);
Gabrijela (iz spominov vojnega vjetnika, Ivan Vuk);
Brez roke (Anton Slabe);
Njena osveta (Frank S. Tauchar);
Stari vagabund (Alfonz Petzold);
Alfonz Petzold (Mile Klopčič);
Arabski vladar Ibn Saud (prireديل P. B.);

Vtisi iz Slovenije (potopis, Jakob Zupančič);
Vodne soteske reke Vizkonzina (potopis, Jože Zavertnik);
Lindbergh, novi Santa Claus (po Fitzhugh Greenu J. M.);
Vladarji po milosti božji (F. Z.);
Švedsko, najstarejša država na svetu (prireديل P. B.);
Kako živali ljubijo (razprava, Elwell Crisey—I. M.);

PESMI.

Budilka (Ivan Molek);
Moj duh (Tone Seliškar);
Čemu (Čulkovski);
Beračev ni (Ivan Molek);
Polnočni obisk (Čulkovski);
Črni otroci (Tone Seliškar);
Glažuta (Tone Seliškar);
Ko srce krvavi (Čulkovski);
Nočna služba na dvoru (Mile Klopčič);
Ne toči solza (Ivan Molek);
Farmarska (Albin Čebular);
V rudarski vasi (Albin Čebular);
Žalost (Albin Čebular);

ČLANKI.

Ameriški Slovenci včeraj, danes in jutri (Frank Zaitz);
Francoski revolucionarji (Jos. Mar);
Manija samouničevanja (Louis Beniger);

Slovenski umetnik v tujini (F. Z.);
Triindvajseto leto po ustanovitvi Proletarca;
Izobraževalna akcija JSZ;
Jugoslovanska Socialistična Zveza;
Dopisovanje v slovenske liste;
Dramatika in predavanja;
Delavske radio postaje;
Pregled po svetu (F. Z.);

INFORMATIVNI DEL.

Razni koledarski podatki;
Datum in godovi;
Koledar za l. 1929-30-31;
Rimske in arabske številke;
Mere v Zedinjenih državah;
Nekaj starodavnih zanimivosti;
Jugoslovanski diplomatski uradi v Ameriki;
Italijanska diplomatska zastopstva v Ameriki;
Koliko je različnih jezikov na svetu;
Jugoslovanske podporne organizacije v Ameriki;
Jugoslovansko časopisje v Ameriki;
Jugoslovanski koledarji v Ameriki;
45 Jugoslovanskih listov v zed. državah;
Jugoslovanske politične organizacije v Ameriki;
Slovenske dvorane in domovi v Ameriki;
Slovenske katoliške župnije in šole v Ameriki;
Slovenci v Argentini;
Slovenske knjige in brošure, ki so izšle v Ameriki;

SLIKE IN PORTRITI.

Na delo in z dela (Vaclav Brožik);
Vračanje s pabirkovanja (J. A. Breton);
Jutro (Ga. Dod Proctor);
Topoli (Vaclav Jansa);

Samotnost duše (Lorado Taft);
Pionirji (študija, Lorado Taft);
Delavec-stavbenik (Mahonri Young);
Jus primae noctis (J. Garner);
Vdove (Ivan Meštrović);
Suzana s starci (Jelinek);
Chicago ponoči (H. G. Prusheck);
Vaški goslar (A. V. Astade);
Ješelnika malenca (Albin Čebular);
Mladost, kraljica življenja (Vlaho Bukovac);
Železniška postaja Črnomelj (A. Čebular);
Santa Fe (H. G. Prusheck);
Frank Lozar (ekspresivni portret, H. G. Prusheck);
Pokrajina (Drago Vidmar);
Delo (Chas. S. Pierce);
Skedenj (Albin Čebular);
Marijin trg, Ljubljana;
Šola (Albin Čebular);
Državno operno gledališče v Ljubljani;
Hudičevo nakovalno;
Sršenovo gnezdo;
"Dimnik";
Mož in žena ob poroki in pozneje;
Samec pav koketira;
Ljubljana, Magistrat (Fr. Tratnik);
Meka, sveto mesto mohamedancev
Ljubljanske združne ustanove (J. Ž.);
Sad dolarske diplomacije;
Polotok, ki je simbol fašizma;
Vezuvistični Mussolini;
Tajna diplomacija preprega svet;
"Viva Cristo Rey" (klerikalizem v Mehiki);
Kapitalizem Mussoliniju;
Lindbergh med žaklji pisem;
Josip Stalin;
Sacco in Vanzetti;
Harvey G. Prusheck;
Portreti francoskih revolucionarjev:
Robespierre, Danton, Mirabeau,
Desmoulins, Marats, Geberi.

Sam podatki so vredni za vsakega, ki se zanje zanima, več kot stane Koledar. Razun tega je to knjiga, ki mora razveseliti slehernega naprednega Slovenca. Čitalo jo bo mnogo tisoč ljudi v Ameriki, v Jugoslaviji in povsod, kjer žive naši rojaki. Preskrbite si jo čimprej.

Naročila pošljite na naslov: PROLETAREC, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

“Odprto pismo”, debata in komedija.

Chas. Novak mi naslavlja v svojem listu “odprto pismo”, v katerem pravi, da sprejme “poziv na debato”.

“Ker ste na debati 20. novembra . . . javno izjavili, da bi radi z menoj debatirali, smatram to vašo izjavo kot poziv na debato . . .”

Moj “poziv” torej sprejme in predlaga, da naj se tema glasi:

“Ali je sklep glavnega odbora SNPJ. o pošiljanju \$50,000 v Zadržno banko v korist delavskega gibanja in članstva SNPJ.?”

Predlaga nadalje, naj bo debata v Chicagu, vstop pa naj ima vsakdo, ki se zanima zanjo. Ker on ni član SNPJ., želi, da bi debatirali o zadevah SNPJ. pred člani in nečlani.

Chas. Novak poroča v “Radniku” in “Delavcu”, da je bilo na zadnji debati okrog devetdeset odstotkov udeležencev proti mojemu stališču. Če sem “tako silajno propadel”, čemu pa je treba, da se me v istem predmetu še enkrat zbije na tla? No, Charles je seveda lagal, ko je objavil tisto poročilo.

V “Prosveti” z dne 19. oktobra sem pisal med drugim v predlogu za debato z M. J. Turkom sledeče: “ . . . Po tem shodu bomo delovali, da se skliče kmalu drugi, na katerem bomo razpravljali o ljudeh kakor so župnik Černe, Chas. Novak in podobni, ter o njihovih obdolžitvah. Oba bosta povabljena, da pred članstvom pokažeta, kako nizko stojte nekateri takozvani uredniki . . .”

V tem smislu se je glasil tudi moj “poziv” na shodu. Chas. Novak drugačnega ni vreden. L. 1926 sem mu predlagal, naj pristane v “debato” pred članstvom SNPJ. v Chicagu; če mu ne zadostuje samo v Chicagu, bi jo nadaljevali v Clevelandu in v Detroitu. Predlog je tedaj odklonil, ker ni hotel, da bi razgrnili njegove liste in brali iz njih njegova natolčevanja pred članstvom SNPJ.

Početje Chas. Novaka je provokatorsko početje, ki služi edino reakciji. Da je provokatorsko, ne pravim samo jaz, pač pa celo člani, ki so bili ali so v odboru njegove “frakcije”. Chas. Novak je bil pred njimi “rešen” edino s posredovanjem pokojnega Chas. Ruthenberga. Okrožnica njegove stranke, ki jo je objavil “Zajedničar”, je dokaz za to trditve.

Ako misli, da bo v svojem nečednem boju sedaj uspešnejši kakor je bil pred in po waukeganski konvenciji, se moti. Tudi “Kristanova banka” ga ne reši poloma.

Na shodu članstva SNPJ. v Chicagu, ako bo vanj pristalo ter ga aranžiralo, kar upam da ostani, bo imel Chas. Novak priliko, da se predstavi osebno in prizna, da je tisto, kar bomo iz njegovih listov prečitali, pisal on.

Predmet “debate” naj bi se v tem slučaju glasil:

“Ali služi taktika Chas. Novaka, s katero blati vodstvo SNPJ., napredku ali nazadnjaštvu med jugoslovanskim delavstvom v Ameriki?”

Človek bi rad, da bi debatirali z malo višje stopnje, ali tu je pač treba iti navzdol in pokazati taktiko provokatorstva v taki luči v kakršni je.

Vstop bi imeli člani SNPJ., in pa poročevalci listov neglede ali so člani ali nečlani. Če Chas. Novak ne ugovarja, naj se povabi na oder tudi Zvonko Novaka ter se mu dovoli govoriti. Bo komedija vsaj toliko popolnejša. Rev. Černeta pa lahko obiščemo v She-

boyganu, če pa bi prišel rad sem s svojim blagoslovom, bi mene zelo veselilo, kajti imel bi pred seboj trojico, ki je v taktiki eno.

Chas. Novak je v odprtem pismu želel, da mu odgovorim pismeno ali pa v Proletarcu. Tukaj je odgovor. Če ne bi izrekel te želje, bi navedel svoje predloge v Prosveti. — Frank Zaitz.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Collinwood. — V prihodnji številki.

Cleveland. — Oglas in naznanilo za predstavo prepozno dospelo.

J. R. — Zapisnik waukeganske konference JSZ. bo priobčen v prihodnji številki, enako tisti dopisi, ki radi omejenega prostora niso mogli v to izdajo. Tudi zapisnik pennsylvanske konference pride prihodnjič na vrsto.

A. Vičič, agitator za razširjenje Proletarca v Chicagu, je poslal zanimiv članek, ki bo objavljen prihodnji teden.

DR. JOHN J. ZAVERTNIK

ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad, 3724 West 26th Street

Stan 2316 So. Millard Ave., Chicago, Ill.

Tel. na domu Lawndale 6707, v uradu Crawford 2212-2213. Ura-
duje od 2. do 4. pop., izvemši torek in petek, in od 6. do 8.
zvečer vsak dan.

Pristopajte k

SLOVENSKI NARODNI PODPORN JEDNOTI.

Naročite si dnevnik

“PROSVETA”.

List stane za celo leto \$5.00, pol leta pa \$2.50.

Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ic) je treba
za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

MARTIN BARETINCIC

POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

ANTON ZORNIK

HERMINIE, PA.

Trgovina z mešanim blagom.

Peči in pralni stroji naša posebnost.

Tel. Irwin 2102—R 2.

CAP'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

L. CAP, lastnik

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Phone Crawford 1382

Pristna in okusna domača jedila.

Cene zmerne.

Postrežba točna.

"Bravo, 'Sava'!"

"Bravo, 'Sava'!" je vzkliknil nekdo, ki je posetil že marsikak koncert v Chicagu. Napravil pa je ta vzklik, ko je bila končana zadnja točka "Savinega" koncerta, ki se je vršil v nedeljo 27. novembra.

"Če bi me ne bilo tukaj, in bi si mogel potem predstavljati ta koncert, bilo bi mi žal," je rekel prijatelj naših pevskih zborov.

Koncert "Save" v nedeljo 27. nov. je bil, kar se pevskih točk tiče, najboljši v vsej njeni zgodovini. Ne spominjam se, da bi bil kedaj na boljšem slovenskem koncertu v Chicagu.

Najboljši vtis je napravila zaključna točka "Zlata kangljica" (dr. Anton Schwab) ki jo je pel mešan zbor s spremljevanjem na glasovir (Frances A. Artach) in na gosli (Eva E. Meyer in Alice Artach). Solistka je bila Anna Miško. Zbor je vodil Arno Mario Hess.

Prva točka je bila "Internacionala", ki jo je pel mešan zbor. Moški zbor je zapel Nedvedovo "Domu in ljubezni", ženski zbor pa "One Fleeting Hour" (Dorothy Lee). "Majnika v pozdrav" (P. H. Satner) in "Kdaj moramo piti" je pel ženski trio (Frances Vider, Anna Derrnull in Katherine Bernik). J. Aljažev "Bledi mesec" in eno angleško pesem je pel tenorist Ivan Beniger. Fr. Šabec (tenor solo) je pel Enrico Tosselijevo "Serenado Rimpianto" v italijanskem, in F. von Flo-towo "Marto" v slovenskem jeziku. "Serenade Du Tsigane" (Chas. R. Valdez) je igrala na gosli Alice Artach, "Symphone Concentrante No. 4" (Chas. Daula) pa je igrala v duetu (na gosli) z Evo L. Mayer. V obeh nastopih ju je spremljala na glasovir Frances A. Artach.

Tudi ples je bil na sporedu, ki so ga izvajale se-

stre Margareth, Dorothea in Ruth Kompare. Igral je orkester "Zvonimir".

Ob otvoritvi programa je imel pozdravni govor predsednik "Save" Fr. Alesh. Vseh točk sporeda je bilo 13.

Niso bile vse izvajane prvovrstno, lahko pa se reče, da so vse zadovoljile občinstvo, kar je mnogo rečeno.

Udeležba ni bila tolikšna kot na lanskem koncertu "Save", dasi so bili sedeži polni, zvečer, na veselici, pa je bila slaba. Več sodelovanja bi bilo treba tudi v tem oziru.

"Sava" je pokazala, da je dober, močan slovenski pevski zbor v Chicagu mogoč. Upam, da bodo pevci in pevke vztrajale, kajti da se zbor ohrani in da se ga dvigne, zahteva veliko truda, vztrajnosti in dobre volje. Slednje je včasih premalo, ampak to je hiba ki ima svoj dom povsod, Marsikdo, ki je sledil petju "Save", se je vprašal: "Bogzna, če se bodo tile ljudje hoteli držati skupaj kajti pojejo sedaj res dobro, pa bi bilo škola, da bi prišlo kaj vmes in jih razdružilo." Človek se spomni raznih zborov ki smo jih imeli in jih ni več, ali pa le životarijo, in ni čuda, ako se vprašuje v negotovosti. Vsak koncert "Save" zadnji dve leti je bil korak naprej. Želimo ji, da bi se držala te poti.—X.

A MERIŠKI Družinski Koledar letnik 1928 je izšel zopet v povečani obliki. Vsebinska mora zadovoljiti vsakega. Med jugoslovanskimi koledarji v Ameriki in drugje nima primere. Naročite ga takoj! Stane \$1; pri večjih naročilih popust. Za stari kraj računamo izvod \$1.10.

SLOVENSKA PEKARNA

Slovincem in Hrvatom

v North Chicago-Waukegan, Ill.,

naznanjamo, da smo otvorili moderno in higijenično urejeno unijsko pekarno pod imenom

"ROYAL BAKERY"

Gospodinje, vprašajte pri vašem trgovcu vedno in povsod za kruh iz naše pekarnice.

DAROVIC & ŽAGAR

1724 So. Sheridan Rd.

Tel. 5524

North Chicago, Ill.

Zadružna Banka v Ljubljani

se priporoča rojakom v Ameriki za vse finančne transakcije.

Hranilne vloge obrestuje

nevezane po 5%

vezane po 7%

Njene ameriške zveze so:

- 1.) S.N.P.J. v Chicagu.
- 2.) Amalgamated Trust and Savings Bank, Chicago, Ill., 111 West Jackson Blvd.
- 3.) Amalgamated Bank of New York, 11-15 Union Square, New York.
- 4.) Frank Sakser State Bank, New York.

Denar za našo banko se lahko pošlje eni teh bank s pristavkom:

Za račun Zadružne banke v Ljubljani (Jugoslavija)

Zadružni banki pa je treba sporočiti, koliko in kam se je denar nakazal in kakšnemu namenu naj služi.

SOC. PEVSKI ZBOR

“NAPREJ”

MILWAUKEE, WIS.

v So. Side Turn dvorani, v nedeljo 4. dec.

POPOLDNE OB 2.

KONCERT

OB 7. ZVEČER IGRA

“LEGIJONARJI”

PROGRAM KONCERTA:

1. Koračnica.—Marseljeza. Igra Heim-ov orkester.
2. Pomlad, s spremljevanjem orkestra poje “Naprej”.
3. Far West, overtura, Heim-ov orkester.
4. Pesem, poje zbor “Danica”.
5. Bohemian Girl, arija iz opere, poje J. Tesovnik.
6. Pesem, poje ženski klub “Planinska roža”.
7. Solo s flavto, svira Walter Pohl.
8. Neka živu biju srca, poje radnički zbor “Budućnost”.
9. Slovenska zemlja, poje ženski klub “Zarja”.
10. Potpouri iz opere “Martha”, svira Heim-ov orkester.
11. Ljudmila, poje mešan zbor “Napreja”.
12. Hungarian Lustspiel, overtura, igra Heim-ov orkester.

PROGRAM ZVEČER.

“LEGIJONARJI”, narodna igra v štirih dejanjih.

Vse pevske točke spremlja orkester; kapelnik g. HEIM.

Režijo vodi VICTOR PETEK.

Med dejanji poje članica “Napreja” Mary Samonik sledeče pesmi: “The Kiss Waltz”; “My Heart at thy Sweet Voice”; “Serenade”.

VSTOPNINA 50c ZA OSEBO. Pazite na čas. Koncert se prične popoldne ob 2. Pričetek igre ob 7. zvečer.

OPOZORITE NA TO VELIKO PRIREDBO “NAPREJA” PRIJATELJE IN ZNANCE.

✠ VŠČIPCI. ✠

ČEMU SO ZAMERE?

Če bi konvencija SNPJ. v Waukeganu sprejela predsednikovo priporočilo, da naj SNPJ. kupi loto poleg Jednotinega poslopja v Chicagu, in če ne bi bilo ti-
ste razprave o "loti", pa bi Chas. Novak imel dva člana manj v svojem "progresivnem" bloku.—N. S.

ŠE O ZAMERAH.

Konvencija SNPJ. v Clevelandu se je nekaterim zamerila, ker je sprejela določbo, da glavni odborniki, ki so stalno vposljeni v glavnem uradu, ne smejo imeti biznisa, kajti če imaš poleg službe štacuno ali real estate office, boš s svojimi mislimi veliko več v svojem biznisu kakor pa v jednotinem. Konvencija v Waukeganu ni zavrgla tiste točke in je jeza. Delegatje, čemu niste bili bolj bratski ter rekli: Delajte kakor hočete, mi smo "bratski"! — N. S.

"ENOTNA FRONTA".

Za resolucijo društva "Francisco Ferer" agitirajo listi "Radnik". "Delavec", "Amerikanski Slovenec", Bingljov "Glas Svobode" in tudi "Gladijator" pomaga, "Glasilo KSKJ." je istotako poleg. Pirc soglaša z vsem,

JOS. STEBLAY

Zemljišča, hiše, stavbišča, zavarovalna proti ognju; javni notar.

2636 So. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.

Tel.: Lawndale 9562.

Telefon v uradu Central 5999.

Na domu Lawndale 6707.

RICHARD J. ZAVERTNIK

ODVETNIK

127 N. Dearborn St., Soba 805,

CHICAGO,

ILLINOIS.

Frank Mivšek COAL, COKE AND WOOD. GRAVEL.

Waukegan, Ill.

Phone 2726

Tel.: Crawford 2893.

Dr. Andrew Furlan

edini slovenski
ZOBOZDRAVNIK

V CHICAGO

3341 West 26th Street.

Uradne ure: Od 9. do 12. dop., od 1. do 6. popoldne in od 7. do 9. zvečer. Ob sredah od 9. do 12. dop.

kar je nasprotnega sklepom večine glavnega odbora SNPJ Krasna družba!

LOJZE JE OTVORIL POLITIČNO ŠOLO.

Nas Lojze od "Ameriške Domovine" je zelo nezadovoljen z izidom volitev v collinwoodskem okraju. Tudi jaz nisem vesel, a z Lojzetom ne soglašam. On pravi: Če jaz odobrim kandidata in z menoj demokratska stranka, tedaj naj se vsak drug naš kandidat (rojak) umakne. Vehovec se ni umaknil, in Lojze pravi: Glejte, dva aldermana bi imeli, če bi vi zahajali k meni v politično šolo. Ker niste doslej, boste poslej." Ne bomo, dragi Pirc, ne bomo. Mi mislimo zmagati drugače kot ti zmaguješ.—Jerry Pengov.

BINGELJ IN PUMPANJE.

V zadnji številki pod to rubriko so bile navedbe, kako Bingelj pumpa. Ne smili se mu rojak, ne brat, ne sestra. Če more, vzame tisočak; če ga ni, je s petakom zadovoljen. Pumpa pa toliko časa, da koga napumpa. V svojem listu venomer govori, kako hočejo socialisti pumpati "ubogo delavstvo". Da se jim trik ne posreči, pravi Bingelj, podpirajte Turk-Bergerjevo okrožnico, katero je osvojilo po njunem naročilu dru-

AMERIŠKIM SLOVENCEM SE NAZNANJA,

da je na trgu nova serija delnic

ZADRUŽNE BANKE V LJUBLJANI

katera je sklenila povisati kapital s štiri na pet milijonov dinarjev. Delnice se prodajajo po dva dolarja (\$2) komad, in se lahko kupi ena ali pa kolikor kdo hoče. Naročila bom sprejemal do 10. decembra t. l., s 15. decembrom se ta serija zaključí. Kdor hoče torej kupiti delnice Zadrúžne banke, naj se takoj odloči.

Vsa naročila je pošiljati na naslov:

Frank S. Tauchar

(zastopnik Zadrúžne banke za prodajo delnic v sev. Ameriki)

2501 S. Central Park Ave., Chicago, Ill.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.

štvo št. 131. To, da jo priporoča Bingelj, je dokaz, da je *SLABA*, napisana s *PRIKRITIM* namenom.—C.

ANTON GRDINA JE POKLEKNIL PRED ČERNETA.

V "Glasilu KSKJ." prosi Anton Grdina fajmoštra Černeta, naj za božjo voljo preneha z napadi v "Gladijatorju" proti nekaterim odbornikom KSKJ. Z istim namenom je Grdina poslal v Sheboygan duhovnega vodja Cverčka, ki je župnik v Indianapolisu. Ko je Černe tisto prebral, se je zadovoljno smejal in je stisnil kar štiri po vrsti. Kranjska katoliška politika v kranjski katoliški jednoti je paš kranjska reč.—RK.

ALI BO KAJ S "POPRAVKOM"?

Chas. Novak priobčuje v "Radniku" in "Delavcu" poročila o čikaški debati za "zaprtimi vratmi" in pri tem napada tudi predsednika debate Mr. John Underwooda; očita mu ohlapnost, nesposobnost, pristranost in pa, da je socialist. Upam, da bo Mr. M. J. Turk pojasnil, da je bil Underwood imenovan za predsednika na njegovo iniciativo, in da se je znana trojica že na seji pripravljalega odbora prizadevala, da se ga izvoli. Če je predsedoval pošteno, je to pač njemu v čast, in dolžnost trojice, ki ima z Bartulovičem najtesnejše zveze, je, da to pojasni. — C.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje kluba št. 27 JSZ. se vrše vsako drugo nedeljo dopoldne in četrtopoldne v klubovih prostorih v Slov. narod. domu. Sodrugi, prihajajte redno na seje in pridobivajte klubu novih članov, da bo mogel napraviti čim več na polju socialistične vzgoje in v borbi za naša prava.

"Magda" v S. D. D. v Clevelandu.

Dramatično društvo "Anton Verovšek" vprizori v nedeljo 11. decembra v S. D. D. v Collinwoodu dramo "Magda", v kateri je slikana tragedija ubogega dekleta.

Več o tej igri bomo pisali v prihodnji številki. Opozorjamo pa ljubitelje dramatike v Clevelandu, da si nedeljo 11. decembra rezervirajo za poset te predstave. — J. P.

KRAS TRINERJEVEGA STENSKEGA KOLEDARJA ZA L. 1928.

Trinerjevi stenski koledarji vzbujajo vsako leto splošno pozornost, ampak novi koledar za l. 1928 je nadkrilil vse prejšnje. 19 lepih deklet in fantov v 19 različnih narodnih nošah so zbrani skupaj,

in med njimi je Uncle Sam. Slika je res krasno delo, harmonija barv. Vse narodnosti, katerim služi Trinerjevo grenko vino, najboljša želodčna tonika v zadnjih 38 letih, so zastopane na sliki. Trinerjev Koledar dobite brezplačno pri drugistu, ali pa pošljite 10c v pokritje pošiljalnih stroškov na Joseph Triner Co., 1333 So. Ashland Ave., Chicago, Ill.

BOŽIČ SE BLIŽA

ne pozabite svojih dragih v domovini; sedaj je čas, da jim pošljete majhen dar v gotovini, da ga prejmejo še pred Božičem.

Tisoče rednih pošiljalcev je najboljša svedočba naše postrežbe pri pošiljanju denarja v Jugoslavijo in druge dežele.

Naše dobre bančne zveze in velik promet nam omogoča, da poslani denar dospe na svoje mesto v najkrajšem času in po najnižjih cenah.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 Blue Island Ave.,

Chicago, Ill.

OTTO KASPAR, predsednik

Zastopamo vse
parobrodne
družbe.

Pišite po informacije za božični izlet v Jugoslavijo.